

Squaredansens historia

Denna artikel skrevs av Bruno Nilsson för det extranummer av Square-Info som gavs ut den 7 november 1992 med anledning av SAASDC:s 10-årsjubileum.

Det finns en förbindelse mellan squaredans och den engelska countrydansen eller den så kallade morrisdansen som härstammar från 1450-talet. Ordet kommer från moreerna som var ett arabiskt folk. Morrisdansen dansades i byarna av sex män med tre vardera i två rader. Dansarna hade klockor fästade runt varje vad. Klockorna ringde vid varje danssteg. Man utförde många av de turer som är välkända av oss till exempel forward and back, dixie chain, pass thru, weave the ring, form a star. Man dansade en form av polkasteg men i stället för att hoppa på sista takten gjorde man en kick med foten rakt fram och skakade samtidigt med benet så att klockorna ringde.

Men den engelska dansen utvecklades. Dansade man sex kallades den morrisdans och var man fler som radades upp kallades det longways. Dessa longways blandades med en fransk-spansk dans och blev till kontradans eller dagens kontra.

Den franska dansen utvecklades jämsides med kontran. Vi fick menuetten. I Tjeckoslovakien fick vi polkan och i Österrike valsen. Dessa följdes först av olika kadriljer och sedan i Amerika av mexikanska danser och "old California" danser.

På den engelska sidan fick vi scotch reels, square for eight, rounds for eight. Dessa danser blandades med den franska sidan i cottilionen, som sedan följdes av "the great quadrille". Den senare splittrades upp i två grenar av squaredans. Den ena var New England country dance, den andra Appalacian Mountain dance. Den senare var livligare. Den ledde till Western square dance. Denna Western square dance dansades i en square med paren numrerade som i dagens squaredans. Figurerna bands ihop av promenades.

New England country dance följdes av kontras och quadrilles. Dessa utgör en direkt bakgrund till dagens moderna squaredans. Många av oss har dansat dessa eller liknande danser t ex Oh Susanna.

Kontradanserna kan ha fått sitt namn av att de dansande paren rörde sig mot (latinets contra) varandra. Det är inte alldeles klart att namnet kan härledas direkt till latinets utan från franskans contredanse eller engelskans country dance. Det kan vara så att även fransmännen gjorde en direkt översättning av country till contre när engelska country dances tog sin väg över kanalen. Kadriljen dansades av fyra par uppställda i fyrkant eller två par vända mot varandra.

Det var i gruvlägren i västra Amerika som den genuina amerikanska folkdansen utvecklades. Ett dansprogram från 1880 i Central City, Colorado, innehöll kadriljer, kontras, circles, valser, polkor och schottis. I början på 1900-talet försvann kadriljerna och kontras. Squaredansen levde vidare endast i vissa jordbruksområden. Caller, som lärt sig danserna av sina föräldrar, kom ihåg allt mindre.

Det hände inte mycket förrän 1926 då Henry Ford och hans maka gjorde en stor satsning för att återuppta dansen. De byggde ett danspalats i Greenfield Village, Michigan, och anställde Benjamin Lovett som lärare. De gav också ut en bok "Good Morning" som beskrev danserna. I boken fanns kadrilj, circle mixer, kontras, menuett, en menuettvals och en gavott. Det enda som saknades var "the Great Western Square Dance".

En ung man, Lloyd Shaw, började forska efter denna dans och efter dem som ännu kunde calla. Det blev inte lätt. Det fanns ingen litteratur. Callerna kunde endast komma ihåg callen när de callade till dansarna. Shaw publicerade 1939 en bok "Cowboy Dances". Denna bok fyllde gapet i Fords bok.

Under många år hade Shaw sommarkurser för lärare om hur man skulle lära ut alla amerikanska folkdanser. Dessa lärare satte i sin tur upp klasser och klubbar i sin hembygd. När grammofonskivan utvecklades och spreds fick det till följd att ett stort antal dansare kunde få höra callerna. De få klubbar som fanns drog till sig dansare i alltmer stigande takt. Nya klubbar bildades. Flera caller efter-frågades. De tävlade med varandra om dansarna. De konstruerade nya call eller figurer eller satte nya namn på redan existerande figurer. Idén var att de skulle behålla sina dansare. Dansarna i en klubb kunde inte dansa till en annan caller i en annan klubb. Men snart nog uppstod behov av att i någon form koordinera klubbarnas aktiviteter inom ett större område. Man började standardisera figurerna och namnen på dem, så att dansare från skilda klubbar kunde dansa tillsammans. Det första förbundet, "The Western Square Dance Association", bildades 1948.

Sådan var situationen i början av 50-talet. Dansarna strömmade till klubbarna i sådant antal att man ibland fick dansa i skift. Till Europa kom dansen med de amerikanska soldaterna som grupperades i Västtyskland. 1974 bildades The International Association of Square Dance Callers - CALLERLAB. Samma år försökte man standardisera programmen.

Dessa kallades plateaus och de tre plåtåerna var beginners, intermediate och club level. De baserades på de 75 basic call som tidskriften Sets in Order hade.

Dessa program övergavs när Callerlab konstruerade de nuvarande programmen Basic, Mainstream, Plus, Advanced och Challenge i början på 80-talet.

Sedan länge har squaredans dansats i Sverige. Från Amerika kom de traditionella danserna som Oh Susanna och kontradansen Virginia Reel. De dansades i gammaldansklubbarna men fanns även med på skolschemats gymnastiktimmar i många skolor. Fortfarande lärs dessa danser ut. En eldsjäl för dessa traditionella danser är Izzy Yang, en amerikan, som levt i Sverige i många år. Från sitt Folklore Centrum på Söder i Stockholm har han lärt ut dessa traditionella danser till många svenskar. Många gånger callar han till "live music", till skillnad från modern squaredans som använder inspelad musik.

Den första kursen i modern squaredans hölls hösten 1978. Peter Myhr - en fotograf från Tyresö - höll denna kurs med 22 elever. Peter Myhr hade i många år sysslat med skotsk folkdans. Han fick se en bok om squaredans - All about Square Dancing av Betty Caseys - och översatte en mängd danser, som användes i denna första kurs, anordnad av Medborgarskolan i Tyresö. Intresset för country & western var då stort i Sverige. Den första utbildningen innehöll även traditionell dans och kontradanser. Peter Myhr har berättat att han med sysslat med skotsk folkdans. Han fick se en bok om squaredans - All about Square Dancing av Betty Caseys - och översatte en mängd danser, som användes i denna första kurs, anordnad av Medborgarskolan i Tyresö. Intresset för country & western var då stort i Sverige. Den första utbildningen innehöll även traditionell dans och kontradanser. Peter Myhr har berättat att han med mikrofonen i ena handen och boken i den andra försökte lära ut och skapa danser. Först 1982 vid convention i Seattle såg Peter Myhr själv för första gången squaredans, som den dansades i USA. Han fann att han tolkat och lärt ut dansturena (callen) rätt. Han fick också i Seattle, som första svensk, calla vid convention.

Samtidigt kom Peter Myhr i kontakt med andra svenskar - bland annat Inger och Gösta Toreld, som numera har squaredansvärdshuset Bödabaden på Öland. Dessa hade lärt sig squaredans i Saudi Arabien när de arbetade för Ericsson. Instruktor för de kurser som hölls i Riyadh var Anne-Catherine Glimtoft. Hon och hennes man Jörgen arbetade tidigare för Ericsson i Brasilien. 1976 träffade de i Sao Paulo några amerikaner som såg på när svenskarna där dansade svensk folkdans.

Julen 1980 kom många svenskar hem från Saudi Arabien. I en lokal i Upplands Väsby träffades de två grupperna. De försökte dansa tillsammans, men det gick inte så bra då Peter Myhrs grupp mest dansade oldtimers och kontra medan gruppen från Riyadh dansade modern squaredans. I Riyadh fortsatte Dune Dancers sin verksamhet med Anne-Catherine Glimtoft som instruktör fram till 1985. Man dansade Basic, Mainstream och Plus på kurser fyra dagar i veckan.

Ericsson Square Dancers bildades våren 1981 av dem som kom hem från Saudi Arabien. Dessförinnan hade dock Grödinge Square Dancers bildats. Denna klubb bildades hösten 1980 som en underavdelning till Grödinge Hembygdsförening. På våren 1981 bildades också Tyresö Square Dancers liksom Örebro Square Dancers (12 jan 1981), Uttrans Square Dance Club (midsommarafton 1981) och Gotlands Square Dancers (31 maj 1981). Dessa klubbar tillsammans med Sörskogens Square Dances och Box the Gnats, som 1982 slogs ihop till Huddinge High Steppers var de första i Sverige. Men även i Göteborg kom squaredansen tidigt. I augusti-september 1981 togs dansen upp hos Johan Lazár, som gav ut den första handboken på svenska i squaredans.

I november 1982 bildades SAASDC - the Swedish Association of American Square Dance Clubs. SAASDC är förbundet för squaredansklubbarna i Sverige. SAASDC har som mål att främja squaredansutvecklingen i Sverige. Förbundet har en styrelse. Högsta beslutande organ är Riksmötet, som äger rum en gång per år vid Convention. Själva arbetet bedrivs av ett verkställande utskott (VU) om fem personer. VU har sitt säte i Stockholm. Åren 1982-88 var Sven Bertil Broby, Uttran, förbundsordförande. 1988-90 var Bruno Nilsson, Ekerö, ordförande. Sedan 1990 är Hans-Ove Karlsson, Falun, ordförande. (Detta gällde vid SAASDC:s 10-årsjubileum den 7 november 1992 då denna text publicerades.)

Några år efter SAASDC:s bildande organiserades ett svenskt caller- och instruktörsförbund. Det kallade sig SACT, Swedish Association of Callers and Teachers. Flera av detta förbunds aktiva caller har gjort sig internationellt kända och har t ex callat i USA, England, Västtyskland, Australien och Japan.

Ett särskilt squaredansskivbolag - Sting Records - Sollentuna bildades 1986 av Stefan Sidholm och Ingvar Pettersson. De producerar squaredansskivor med inhemska och utländska caller. De säljer även skivor på den amerikanska marknaden.

Bruno Nilsson